

Oponentský posudek diplomové práce

Název: Účinnost probačního dohledu v sankčním systému trestní justice z hlediska prevence recidivy

Autorka: Bc. Jana Poláchová

Vedoucí práce: Prof. JUDr. Helena Válková, CSc.

Autorka při volbě tématu své diplomové práce využila svých zkušeností ze studijní stáže u Probační a mediační služby ČR (*dále jen PMS*), na které se setkala s praxí prováděnou probačními úředníky v oblasti výkonu probačního dohledu nad pachateli trestných činů. Jako cíl své práce si autorka stanovila porozumět účinnosti dohledu a to z hlediska prevence recidivy, kdy chtěla zjistit, jakým způsobem pracovníci napomáhají snižování rizika recidivy (*str. 10*). Pojem „účinnost“ dohledu autorka vysvětluje na *str. 14*, přičemž pojem chápe ve smyslu „užitečnost, přínos“ a záměrně se vyhýbá hodnocení účinnosti dohledu z pohledu zkoumání další recidivy pachatelů vykonávajících dohled (*ačkoli by se to dalo podle názvu práce očekávat*). Kladu tedy otázku, co autorku vedlo v názvu její práce k volbě pojmu „účinnost“, když tento pojem v podstatě hned v úvodu své práce nahrazuje pojmem „užitečnost, přínos“. Podle mého názoru autorka nedospěla ve své práci k dosažení vyčteného cíle a v podstatě, díky zvolenému způsobu zpracování práce, ani dosáhnout nemohla. Příště bych proto autorce doporučila zvolit si téma své práce tak, aby bylo v souladu s plány, které při zpracování práce má.

Autorka rozčlenila svoji práci na část teoretickou a praktickou. V teoretické části své práce nejprve vysvětluje pojmy, které v práci využívá. Čtenáři představuje právní zakotvení dohledu v rámci ČR a nabízí mu také přehled mezinárodních dokumentů a to zejména dokumentů Rady Evropy. Zde mohu ocenit autorčin záměr pojmut téma práce v kontextu mezinárodních právních dokumentů. Při samotném provedení tohoto záměru ale bohužel autorka zůstává jen u základní charakteristiky dokumentů. Zvolené dokumenty nepropojuje s tématem své práce, např. neuvádí, jsou-li (*a případně v čem konkrétně*) tyto dokumenty použitelné při výkladu tématu, jež si stanovila. Příkladem je např. doporučení RE (99) 19 k mediaci v trestních věcech. Názvy mezinárodních dokumentů upravující oblast práce s mladistvými pachateli autorka uvádí jen v anglickém znění, tj. bez českého překladu. V dalším oddíle teoretické části své práce autorka představuje Probační a mediační službu a její činnost – z mého pohledu bohužel jen velmi povrchně a v některých částech i nepřesně. Na *str. 12* např. autorka uvádí, že podstatou probace je *„...konstruktivní metoda převýchovy odsouzeného a pozitivní působení na něj, které je založeno na pomoci, podpoře a kontrole.“* S druhou částí autorčina výroku lze jistě souhlasit, nicméně vnímání pojmu probace jako metody „převýchovy“ je dnes z odborného pohledu již nedostatečné. Dalším příkladem povrchního zpracování tématu je např. autorčino vysvětlení pojmu probační programy nebo vysvětlení významu restorativní justice a jejího propojení s pojmem probace. Restorativní princip práce je v rámci činnosti PMS ČR akcentován od samého vzniku této služby, autorka tomuto tématu však věnuje 4 odstavce (*str. 24 -25*). Autorce bych doporučila, aby se při zpracování tématu své práce příště podrobněji věnovala vybranému tématu, tj. probaci a nezabíhala do dalších témat, např. odklonů, mediace atd. Bylo by také příště vhodné ilustrovat rozsah práce PMS v rámci výkonu probačního dohledu např. prostřednictvím

statistických dat – autorka uvádí statistická data PMS, jež o oblasti probační činnosti nevyovídají, ačkoli příslušná data jsou v rámci statistik PMS k dispozici.

Podle mého názoru autorka při zpracování své diplomové práce prokázala jen základní dovednost, jak pracovat s literaturou. Odkazy na použité zdroje jsou místy nepřesné, citace používá jen minimálně, v některých místech je zřejmé, že původní autorský text autorka ve své práci v podstatě převyprávěla. Příkladem je např. str. 25, kde autorka zmiňuje předpoklady, ze kterých vychází programy restorativní justice. Uvádí zde text bez citace v uvozovkách a odkaz na „Handbook on Restorative Justice Programs OSN, 2006, in Štern 2010, str. 34“ – přesněji řečeno se jedná o publikaci editovanou autory Štern, Ouředníčková, Doubravová; uvedený text se nachází v kapitole autora M. Kracíka a navíc se text autorky v některých částech zcela kryje s původním autorským textem. Jiný příklad najdeme na str. 46 práce, kde autorka uvádí text ze zákona o soudnictví nad mládeží, odkazuje na příslušné ustanovení, ale text neuvádí v uvozovkách. V rámci popisu postupů PMS při výkonu dohledu nad pachateli autorka např. zcela opomenula uvést, že postupy probačních úředníků a asistentů jsou uvedeny v interním dokumentu PMS a to v podobě národních metodických standardů *(ze kterých, předpokládám, autorka musela při popisu činnosti PMS čerpat)*.

V praktické části diplomové práce se autorka nejprve zabývá dotazníkovým šetřením 40 respondentů *(probační úředníci a asistenti, sociální kurátoři, kurátoři pro mládež)*, kterým autorka předložila celkem 13 otázek. Chtěla tak zjistit, zda odborníci považují dohled za přínosný a v jakém smyslu a zda dohled podle jejich názoru zmírňuje riziko recidivy. Odpovědi na otázky jsou kladné, což vzhledem k tomu, že na ně odpovídají sociální pracovníci věnující se práci s pachateli, se dalo předpokládat již před zahájením šetření. O tom, v čem spočívá užitečnost a přínos dohledu *(což je cílem práce)* se autorka ve svých závěrech nezmiňuje. Praktickou část své práce autorka doplňuje zpracováním 10 kasuistik z případové praxe PMS, u kterých byla v rámci své stáže přítomna. Kasuistiky se autorka snažila zpracovat pomocí jednotně stanovené struktury. Oceňuji autorčinu snahu ilustrovat téma na praktických příkladech, ale zpracování kasuistik je bohužel povrchní, bez vyhodnocení konkrétního přínosu dohledu. Autorce bych napříště doporučila zvolit si méně kasuistik, ale zpracovat je více do hloubky a to včetně popisu použitých metod práce probačního úředníka, doplnění autorčiných vlastních úvah, komentářů a závěrů, které by mohla využít v závěru své diplomové práce.

Jazyková stránka písemného projevu autorky a formální úprava její diplomové práce jsou v pořádku, v práci jsou jen místy drobné gramatické chyby a překlepy.

V diplomové práci autorka svoji dovednost shromážděné informace podrobit vlastní analýze a formulovat vlastní stanoviska, postoje a komentáře prokázala, podle mého názoru, jen v základní míře.

Diplomovou práci hodnotím: **v případě, že autorka v rámci obhajoby zodpoví položené otázky, hodnotím diplomovou práci stupně „dobře“, tedy 3.**

Otázky pro obhajobu:

1. Jaké postupy by autorka při zpracování své práce příště zvolila, aby její práce odpověděla na otázku, zda je probační dohled z hlediska prevence recidivy přínosný ?

2. V čem konkrétně autorka vnímá užitečnost a možný přínos probačního dohledu nad pachatelem a to z pohledu pachatele, oběti a komunity ?

3. Co by měl obsahovat výkon dohledu nad pachatelem, aby byly naplněny principy restorativní justice ? Prosím o uvedení alespoň dvou konkrétních příkladů.

Andrea Matoušková, dne 11. září 2011